

РЕШЕНИЕ

№ 19080

гр. София, 18.05.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Второ отделение 38 състав, в публично заседание на 27.04.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ивета Стефанова

при участието на секретаря Елена Георгиева, като разгледа дело номер **11548** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.145 и сл. от Административно-процесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 39, ал. 5 от Наредба № 2/27.03.2019 г. за медицинските и други услуги по чл. 82, ал. 1а и 3 от Закона за здравето и за реда и условията за тяхното одобряване, ползване и плащане (Наредбата).

Образувано е по жалба на малолетното дете М. Ц. В., представлявано от законния му представител В. Л. Д., чрез адв. М., срещу Заповед № РД-Е113-01-2476 от 14.10.2025 г. на управителя на Националната здравноосигурителна каса, с която е отказано одобряване на заплащането на медицински услуги по заявление вх. № Е113-01-547 от 20.03.3024 г.

По поддържаните оплаквания за процесуална и материална незаконосъобразност на атакувания отказ се иска отмяната му и присъждане на деловодните разноски.

Ответникът – управителят на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), чрез юрк. М., оспорва жалбата. С отричащи основателността ѝ доводи моли да бъде отхвърлена.

Жалбата е допустима и основателна.

М. Ц. В., [дата на раждане] , е с потвърдена диагноза „ДЦП - спастична перипареза“. Със Заповед № РД-Е113-01-1027/22.05.2024 г. на управителя на НЗОК ѝ е отказано заплащане на операция - селективна дорзална ризотомия (SDR) в „Шьон К.“, Ф., Германия, транспорт, престой на детето и един негов придружител, както и преводач, поискани със заявление вх. № Е113-01-547 от 20.03.3024 г.

С Решение № 8111/23.07.2025 г. по адм. дело № 3953/2025 г. Върховният административен съд е отменил Решение № 491/06.01.2025 г. по адм. дело № 6031/2024 г. на Административен съд – София-град и вместо него е постановил отмяна на Заповед № РД-Е113-01-1027/22.05.2024 г. на

управителя на НЗОК, с която е отказано заявеното заплащане, като преписката е изпратена на административния орган за ново произнасяне съобразно дадените в съдебния акт указания.

Предмет на оспорената заповед, издадена при новото разглеждане на случая, е повторен отказ за заплащане на лечението. За да отрече основателността на искането, органът се е позовал на получените докладна записка с приложено становище от Лечебно-контролната комисия по неврохирургия на Клиника по неврохирургия на УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД, [населено място], протокол на Специализирана лечебно-контролна комисия по неврохирургия на Клиниката по неврохирургия на УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД, [населено място], доклад от проф. д-р М. М. – външен експерт по специалност – неврохирургия, становище от доц. д-р Д. Ф. д.м. и писмо от немската клиника, където е проведено лечението. Заповедта възпроизвежда съдържанието на отговорите на двете референтни лечебни заведения в РБ по предварително поставени въпроси, от които е изведено заключението за възможността в страната да бъде осъществено оперативно лечение по посочения метод, като очакваният резултат е равностоен на избора от заявителя и приложен подход в Германия. Припознатата успеваемост на провежданото у нас лечение на лица под 18-годишна възраст е обоснована с извършена през 2019 г. оперативна интервенция „селективна дорзална ризотомия“ в УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД спрямо 4-годишен пациент, диагностициран с „туберкулозен спондилит“. От правна страна е отречена приложимостта на хипотезата на чл. 82, ал. 1а и 3 от Закона за здравето (ЗЗ) с аргумент, че държавата може да осигури своевременно идентично оперативно лечение със същия резултат. Формиран е извод, че въпросната операция може да се извърши в лицензираните и сключили договори с Касата УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД, [населено място] и УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД, [населено място] по КП № 212, КП № 211.1 и КП № 211.2, поради което бидейки включено в обхвата на задължителното здравно осигуряване е налице друг механизъм на заплащане на лечението, изключващ одобряване на заявеното финансиране. Упражненото от управителя на НЗОК правомощие е мотивирано с предпоставките по чл. 82, ал. 8 ЗЗ и чл. 9, т. 1, вр. с чл. 6, т. 4 и чл. 9, т. 2 от Наредбата.

Извършената в изпълнение на чл. 168 АПК служебна проверка констатира, че атакуваният административен акт е засегнат от отменителните основания по чл. 146, т. 2, 4 и 5 АПК.

Отказът е постановен без надлежни мотиви относно преценката на решаващия орган за липса на условията за заплащане на заявените медицински услуги. Въпреки формалния му обем, запълнен от ненужно казуистично възпроизвеждане на съдържанието на получените медицински становища и дословното двукратно цитиране на отменителното решение на ВАС, актът не може да бъде окачествен като мотивиран по смисъла на чл. 59, ал. 1 АПК, тъй като изводът за отсъствие на предпоставките за одобряване заплащането на лечение в друга държава-членка на ЕС е по същество бланкетен и не почива на собствен правен анализ на установените факти. В отклонение от указанията на касационната инстанция органът не е изследвал обективно и в пълнота елементите от фактическия състав на правото да се заплати необходимата медицинска дейност и не е дал отговор на основни за спорното правоотношение въпроси, включително относно приложението и ефективността на въпросния метод в Република България в контекста на конкретната диагноза и здравословно състояние на детето, съответно на резултатите от вече проведеното в чужбина лечение. Привидността на мотиви е приравнима на липсата им, а констатираният пропуск обуславя извод за засягане на обжалвания акт от съществен процесуален порок.

Заповедта е и материално незаконосъобразна.

Спорът по делото е очертан от противоречието в позициите на страните относно възможността за получаване на същото лечение на територията на страната в обхвата на медицинската помощ

при задължителното здравно осигуряване, заплащана от бюджета на НЗОК.

Правото на здравноосигурените лица на достъпна и безплатна медицинска помощ е конституционно закрепено – чл. 52, ал. 1 и 2 КРБ. По силата на чл. 2, т. 2 и 5 ЗЗ опазването на здравето на гражданите като състояние на пълно физическо, психическо и социално благополучие е национален приоритет и се гарантира от държавата чрез прилагане на система от принципи, към които принадлежи приоритетното осигуряване на достъпна и качествена здравна помощ за деца, респ. особената здравна закрила на деца и лица с физически увреждания и психически разстройства. Разпоредбата на чл. 82, ал. 1а ЗЗ установява правото на българските граждани на заплащане за медицинските услуги извън обхвата на задължителното здравно осигуряване във връзка с лечението им в страната или в чужбина съобразно тяхното заболяване, за които не са предвидени други механизми за финансиране със средства от държавния бюджет, общинските бюджети и от бюджета на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) или които не могат да бъдат осигурени в страната.

В случая е заявено заплащане на лечение в конкретно лечебно заведение в друга държава-членка на Европейския съюз на малолетно дете с физическо увреждане. Искането до НЗОК е обусловено от минимално инвазивната и ефективна медицинска процедура – селективна дорзална ризотомия, изпълнявана с модифицирана техника, създадена от проф. Х., изразяваща се в специален щадящ хирургичен подход при операции на деца с диагнозата на заявителя (ДЦП). Заявената за финансиране медицинска услуга е успешно извършена на 06.09.2024 г. в „Шьон К.“, Германия.

Съдебната практика е еднозначна във виждането, че не съществува нормативна пречка да се предостави финансиране за лечение в чужбина чрез необходим за конкретния пациент метод, който не е приложим у нас, но е утвърден и се прилага ефективно в друга държава, съгласно установените в нея медицински стандарти. Според задължителното за административния орган съдебно решение, отменящо предходния отказ по заявлението на В., заплащането на заявените медицински услуги не е обвързано с времето на провеждане на лечението, поради което би било дължимо и при вече предоставена медицинска услуга.

Няма основание да се подложи на съмнение необходимостта от прилагането по отношение на М. В. на съответната хирургична интервенция - селективна дорзална ризотомия по метода на д-р Х., към която е насочен пациентът съгласно приложеното по делото медицинско направление и преглед от д-р Ф. от УМБАЛ „Св. И. Р.“. За нейната ефективност може да се съди и по резултата от проведеното в Германия оперативно лечение, обективиран в становището на извършилата го немска клиника и данните от Медицински център „Ортомедика“, провеждащ рехабилитационното лечение на детето. Аргументи против прилагането на метода не са изложени в представените становища на референтните лечебни заведения у нас, нито могат да бъдат изведени от доказателствата по делото в тяхната съвкупност. При утвърдителен отговор за нуждата от конкретното лечение, по същество проверката на законосъобразността на оспорения отказ се ограничава до въпроса дали в страната би била оказана същата медицинска помощ на В.. Несподелим е изводът на административния орган, че всички условия за лечението на заболяването са налице в Република България, а предложеният метод на лечение в Германия е реализуем у нас в две лечебни заведения с Клиника по неврохирургия, поради което заплащането на медицинската услуга, извършена в чужбина, е недопустимо.

По делото не е доказано по несъмнен начин, че предлаганото в посочените две университетски болници лечение за същото заболяване (ДЦП) и по-специално за конкретния пациент е съпоставимо ефикасно и успешно с вече проведеното в немската клиника. Отричането на правото не може да се основава на заключението, че определен и необходим за конкретното заболяване метод на лечение по принцип би могъл да се прилага и в държавата по пребиваване. Заявеното

право да се получи медицинска помощ извън страната възниква и когато въпреки формалната възможност за прилагането му у нас, той не е достатъчно ефективен (съпоставен с използването му в друга държава), доколкото няма данни за реален медицински опит по конкретния клиничен случай, т.е. за постигане на равностоен ефект, респ. наложеният от нормативни или опитни правила алгоритъм на лечението препятства своевременното му предоставяне.

Фактите по казуса са относими именно към тази хипотеза. Изводът на административния орган за постижим идентичен резултат от предлаганото в страната лечение почива само на един-единствен случай на подобна интервенция, приложен към пациент с различно от процесното заболяване и здравословно състояние. Еднократно извършената през 2019 г. операция SDR е на дете с диагноза „Туберкулозен спондилит“, спадаща към „Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан“ по Международната квалификация на болестите, докато жалбоподателката е диагностицирана със заболяване „Детска церебрална парализа“, относимо към „Болести на нервната система“. Фундаменталната разлика в произхода, засегнатата органна система, естеството и нивото на функционален дефицит, проявната форма на увреждането, подхода в лечението, очаквания от него резултат и прогнозата при двете заболявания изключва отъждествяване или сходство на случаите. В този смисъл преценката на органа за възможно оказване на същата медицинска услуга у нас, черпена от механичното пренасяне на постигнатия при коренно различно заболяване резултат към процесния случай, е недостоверна. Доколкото заявената специфична медицинска интервенция не следва да се разглежда единствено като технически възможна процедура, а да бъде изпълнена със същия краен ефект и в същия срок на предлаганото в Германия лечение, при отсъствие на доказателства въпросната операция изобщо да е извършвана в препоръчаните от НЗОК лечебни заведения на пациенти под 18 г. с подобна на М. В. диагноза и сходен по сложност клиничен случай, не би могло да се приеме, че е налице дължимата гаранция за безопасно и ефективно лечение.

Декларираната способност на лечебните заведения от III ниво на компетентност в страната да проведат идентично на лечението в Германия, възприета като основание на отказа, е единствено индиция и създава степен на вероятност за прилагане на съответния протокол за лечение. Съществуването по принцип на техническа възможност за същото лечение не означава, то би било осигурено в действителност и то – в оправдания от медицинска гледна точка срок, съответстващ на здравословното състояние и развитието на заболяването. Правната уредба и източниците на данни за медицинската практика в страната дават основание за друг извод. В подкрепа на горното са сведенията, че в УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД никога не е извършвана селективна дорзална ризотомия, а в УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД е извършена само веднъж, но при несъпоставим от медицинска гледна точка случай, както и противоречието в становищата на двете лечебни заведения по въпроса за риска и възможните усложнения. В тази връзка фактическото основание на обжалвания акт – способността за прилагане на идентично на проведеното в Германия лечение, е недоказано. При липсата на обективни източници на информация за обичайна приложимост в страната на подобен стандарт за лечение не може да се направи обосновано предположение, че той би бил проведен точно в конкретния случай и то успешно, независимо че по принцип лечебните заведения от съответните нива разполагат с необходимата апаратура и медицински специалисти. Неустановената по безспорен начин способност да се гарантира ефективно и своевременно лечение в страната е приравнима на невъзможност за осигуряването му. Правна последица от този факт е осъществяването на фактическия състав на заявеното право на финансиране на лечението в чужбина.

Неправилно органът е поставил под съмнение постиженията на проведеното в Германия лечение с аргумент за липса на оценка на степента на увреждане по скалата на Ashworth преди и след

операцията, обвързвайки отказа да поеме заплащането ѝ с недоказаност на нейната ефективност. Освен че посоченият критерий не е единственото мерило за преценка на ефективността на лечението, по делото са представени доказателства, проследяващи състоянието на детето от 2021 г. (в т.ч. преди и след прилагането на процесния оперативен метод в Германия) и удостоверяващи настъпилите обективен прогрес в развитието на моториката, повишаване на функционалността на движенията и благоприятната прогноза за развитието на двигателните умения като последица от извършената извън страната оперативна интервенция. Според данните от медицинската документация, изхождаща от провеждащата рехабилитацията на пациента МЦ „Ортомедика“ и становището на доц. д-р А. К. – наблюдаващ и лекуващ лекар, след въпросната операция се установява липса на повишен мускулен тонус на мускулите на долни крайници, частично наличие на мускулна слабост и частична хипотрофия на мускулите на краката. Отчетено е подобрене в обема на движение на ставите на долни крайници, подобрена походка с тенденция да се стабилизира допълнително, подобряване на активности като клякане, тичане, скачане, навеждане, ходене по стълби, включване на повече дейности от ежедневието, в т.ч. спортни, като са налице и сведения, че от около месец детето практикува занимания по танци.

Констатацията за успешността на лечението в Германия, противопоставена на очакваното му прилагане в РБ с несигурен резултат, обосновават извод за незаконосъобразност на атакувания акт. Съжденията на решаващия орган, че лечението е в обхвата на задължителното здравно осигуряване и би могло да се осъществи по съответните клинични пътеки, респ. че е налице друг механизъм за финансиране, са без значение в случая след като то не може да бъде осигурено в страната със същата ефективност и бързина като в Германия. Следователно условията за заплащане на лечението на М. В. в чужбина са били налице, а органът неправомерно е отказал одобряването му.

Изложеното мотивира съда да отмени оспорената заповед и да изпрати преписката на административния орган за издаване на позитивен административен акт по заявлението на жалбоподателката.

Изходът от спора обуславя възлагане на отговорността за разноските в тежест на ответния административен орган – чл. 143, ал. 1 АПК. Своевременно заявените и дължими на оспорващия и на неговия процесуален представител разноски са съответно за заплатена държавна такса – 5,11 евро, и за адвокатско възнаграждение за оказана безплатна правна защита и съдействие, определено в размер на 511,29 евро съгласно чл. 8, ал. 3 от Наредба № 1/2004 г. за възнаграждения за адвокатска работа, във връзка с чл. 38, ал. 2, вр. с ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата.

Воден от горното и на основание чл. 172, ал. 2, предл. 2, чл. 173, ал. 2 и чл. 174 АПК, Административен съд – София - град, Второ отделение, 38 състав

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Заповед № РД-Е113-01-2476 от 14.10.2025 г. на управителя на Националната здравноосигурителна каса.

ИЗПРАЩА преписката на управителя на Националната здравноосигурителна каса за ново произнасяне съобразно дадените указания по тълкуването и прилагането на закона в едномесечен срок от влизане в сила на съдебното решение.

ОСЪЖДА Националната здравноосигурителна каса да заплати на М. Ц. В.,

представявана от законния представител В. Л. Д., сумата от 5,11 евро разноси.
ОСЪЖДА Националната здравноосигурителна каса да заплати на адв. К. М. М. сумата от 511,29 евро адвокатско възнаграждение.
Решението може да се обжалва пред Върховния административен съд с касационна жалба в 14-дневен срок от съобщаването му.

СЪДИЯ: